

Handleplan

til bæredygtighedsstrategien 2024-25

Januar 2024

Handleplan til bæredygtighedsstrategien Slagelse Kommune 2024-2025

Indholdsfortegnelse

Handleplan til bæredygtighedsstrategien Slagelse Kommune 2024-2025 ..2

Indholdsfortegnelse.....2

Indledning 5

Tema: Tværgående forankring og udbredelse 6

Handling 1: Tværgående forankring 6

Handling 2: Grønne regnskaber og klimabudgetter 6

Handling 3: Klima og bæredygtighed i den fysiske planlægning 7

Handling 4: Et bæredygtigt lokalt erhvervsliv 8

Tema: Klima.....9

Indsatsområde: Energi- og varmforsyning 10

Handling 5: Strategisk varme- og energiplan.....10

Handling 6: Grønne landsbyer – fælles energi og varme 10

Handling 7: Energitjek af private boliger og mindre erhverv 11

Handling 8: Pilotprojekt: Fællestjek – et nyt energitjek.....11

Handling 9: Inspirationsarrangementer for borgerne 11

Handling 10: Fremme af solenergi projekter.....11

Handling 11: Udvidelse af Hashøj Biogas 12

Handling 12: Forundersøgelse ift. placering af nye vindmøller.....12

Handling 13: Nationale energiparker 12

Indsatsområde: Transport og mobilitet.....14

Handling 14: Elbiler i egen drift 14

Tabel 1: Plan for forventet udskiftning af kommunens bilflåde til el fra 2023 til 2030 – i alt 452 køretøjer. 14

Udbudsplan 14

Handling 15: Opsætning af offentligt tilgængelige el-ladestandere.....15

Handling 16: Emissionsfrie arbejdsmaskiner – flere store og små maskiner på el 15

Handling 17: Grøn transport hos kommunens leverandører 16

Handling 18: Fossilsfri kommunale busser og transportydelser	16
Handling 19: Miljøvenlig færgetrafik.....	16
Ny standardfærge til Omø.....	17
Ombygning af Agersøfærgeren	17
Handling 20: Cykelhandlingsplan	17
Handling 21: Lån en elcykel	18
Handling 22: Mere samkørsel	18
Handling 23: Bedre sammenhæng mellem individuel og kollektiv transport	18
Indsatsområde: Landbrug og arealanvendelse.....	20
Handling 24: Udtagning af lavbundsjorder	20
Handling 25: Nordskoven	20
Handling 26: Fremme af privat skovrejsning	20
Handling 27: Samarbejdsaftale med VKST	21
Handling 28: Samarbejdsaftale med forskningscentret AU Flakkebjerg.....	21
Handling 29: Dialogbaserede tilsyn	21
Handling 30: Energigennemgange i miljøgodkendelser	22
Tema: Biodiversitet.....	23
Indsatsområde: Tværgående indsats	24
Handling 31: Tværgående formidling og inspiration	24
Indsatsområde: Mere natur i egen drift	25
Handling 32: Mere natur i vejkanterne	25
Handling 33: Mere plads til naturen i byernes grønne områder.....	25
Handling 34: Ophør med brug af pesticider på kommunens arealer	26
Handling 35: Mere natur i landsbyerne	26
Handling 36: Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur	26
Kommunale skove	26
Flere arealer til natur	27
Handling 37: Mere natur ved de kommunale ejendomme	27
Indsatsområde: Mere natur i kommunens planlægning	28
Handling 38: Naturen som et aktiv i kommune- og lokalplanlægningen	28
Handling 39: Natur langs nye veje og cykelstianlæg	29
Indsatsområde: Mere natur i det åbne land	30
Handling 40: Pleje og udvikling af eksisterende natur	30

Handling 41: Ny natur som understøtter grundvands-, klima- og naturinteresser	30
Indsatsområde: Et bedre havmiljø	32
Handling 42: Det kystnære havmiljø	32
Tema: Ressourceforbrug	33
Indsatsområde: Bæredygtige indkøb	35
Handling 43: Styrkelse af det bæredygtige indkøb	35
Indsatsområde: Bæredygtigt byggeri og anlæg	36
Handling 44: Videreudvikling af bæredygtigt nybyggeri, renovering og nedrivning	36
Indsatsområde: Fødevarer	38
Handling 45: Bæredygtige kantiner og køkkener	38
Indsatsområde: Affald og genbrug	39
Handling 46: Videreudvikling af PlusButikken, reparationscafé og genbrugsbyggemarked	39
Handling 47: Affaldssortering i det offentlige rum	39
Oversigt: Indsatsområder, handlinger og disponerede ressourcer i handleplanens toårige periode	40
Tema: Tværgående forankring og udbredelse	40
Tema: Klima	40
Tema: Biodiversitet	42
Tema: Ressourceforbrug	43

Indledning

Bæredygtighedsstrategiens handleplan 2024-2025 indeholder de indsatser, som Slagelse Kommune i de kommende to år vil prioritere særlig højt for at fremme den bæredygtige udvikling. Vi bygger videre på vores erfaringer og eksisterende indsatser og igangsætter nye inden for temaerne klima (reduktion af drivhusgasudledningen), biodiversitet samt ressourceforbrug.

Indsatser, der vedrører tilpasninger til klimaforandringer, er ikke indeholdt i denne plan, men indgår i klimatilpasningsplanen som en del af DK2020-planen.

Bæredygtighedsstrategien og den tilhørende handleplan har forbindelse til flere andre strategier og planer, herunder Udviklingsstrategien, Kommuneplanen, Ejendomsstrategien, Sundhedspolitikken, Indkøbspolitikken, Facilitetsplanen og den kommende Erhvervsstrategi. Flere handlinger berører forskellige fagområder og enheder i kommunen.

En forudsætning for at lykkes med ambitionerne i strategien og handleplanen er, at bæredygtighed indgår som et parameter, når vi træffer beslutninger om driften eller udviklingen af vores kommune, og når vi samarbejder med vores omgivelser – borgere, virksomheder og foreningsliv med videre.

Bæredygtighedsstrategien og handleplanen kan ikke realiseres uden et stærkt tværgående samarbejde. Derfor er "Udbredelse og forankring hos alle" et særligt indsatsområde de kommende år. Vi vil i dette arbejde gøre os erfaringer og blive bedre til at bruge bæredygtighedsdagsordenen til at understøtte de kommunale kerneopgaver og skabe merværdi.

Vi følger op på strategiens handlinger, laver løbende status og vurderer effekten af handlingerne. Byrådet vil en gang årligt blive orienteret om arbejdet med Bæredygtighedsstrategien og handleplanen.

Handleplanen revideres i 2026.

Tema: Tværgående forankring og udbredelse

Bæredygtighedsstrategien er en fælles ramme, som skal anspore og støtte op om bæredygtige initiativer i kommunen hos borgerne, virksomhederne og foreningslivet med videre. Det forudsætter, at strategien er kendt, og at der arbejdes med den på en måde, så den bliver meningsfuld i den enkelte lokale kontekst. Målet er at få mobiliseret så mange som muligt til at bidrage til en grøn og bæredygtig udvikling.

Vi vil fremme bæredygtighed bredt i organisationen gennem handlingen "Tværgående forankring". For at opstille lokale mål og indsatser er det relevant at kende klima- og miljøaftrykket fra vores forbrug og aktiviteter. Derfor udvikler og afprøver vi en model for "grønne regnskaber" på virksomhedsniveau. Erhvervslivet er en vigtig medspiller, og vi fortsætter og udvider indsatsen over for og samarbejdet med private virksomheder om bæredygtige tiltag.

Den fysiske planlægning er central i forhold til udviklingen af kommunen. Derfor er det vigtigt, at klima og bæredygtighed er i fokus, så der skabes de bedste betingelser for, at blandt andre borgerne, virksomhederne, investorerne og projektudviklerne kan bidrage til realisering af vores klimamål og en bæredygtig udvikling af hele kommunen.

Handling 1: Tværgående forankring

Der er i perioden 2023-2026 tilført ressourcer til at arbejde med at udbrede bæredygtighed i organisationen. Målet er at sætte særligt fokus på at udvikle og forankre klima- og bæredygtighedsinitiativer i hele Slagelse Kommunes organisation.

Bæredygtighedsstrategien skal være synlig og kendt af alle. Strategien og målene skal "oversættes" til lokale kontekster, så de skaber grobund for nye lokale handlinger og ambitioner. For at understøtte arbejdet med forankringen af klima og bæredygtighed bliver der i løbet af 2023 etableret et fast tværgående forum, som skaber de formelle rammer for det videre arbejde.

Arbejdet for bæredygtighed skal så vidt muligt understøtte og styrke de øvrige kommunale kerneopgaver og skabe merværdi. Merværdien er særligt oplagt, når det gælder det tekniske område, natur, byggeri og bygninger. Men det gælder i høj grad også på områder som fx erhvervsudvikling, jobskabelse, lokalområder, bosætning, sundhed og uddannelse. Her vil et styrket fokus på bæredygtighed kunne rykke den udvikling, der i forvejen er i gang i Slagelse Kommune.

Handling 2: Grønne regnskaber og klimabudgetter

Vi vil fortsat udarbejde et grønt regnskab, som dokumenterer el-, vand-, varme- og brændstofforbruget i hele kommunens drift. Det grønne regnskab klarlægger samtidig, hvilken CO₂-udledning på baggrund af vores forbrug.

Ligeledes vil vi afprøve arbejdet med klimabudgetter, idet vi starter med at udarbejde et klimabudget på et større byggeprojekt.

Det bliver stadig vigtigere at kunne redegøre for bæredygtigheden af den kerneopgave, man som enhed eller organisation udfører. Vi vil i 2024 udarbejde første version af et grønt regnskab på virksomhedsniveau i kommunens Entreprenørservice.

Inden for drift og anlæg er bæredygtighed et forhold, som i stigende grad gøres til et konkurrenceparameter. Når kvaliteten af de samlede eller enkelte opgaver, der udføres i drift og anlæg vurderes, er det vigtigt at kende sit klima- og miljøaftryk samt sociale ansvarlighed på lige fod med opgavens øvrige kvalitet og pris. Når der fastlægges en model for et grønt regnskab lokalt for Entreprenørservice, kan der fastsættes konkrete mål for at reducere klima- og miljøpåvirkningen, og vi kan identificere, hvor der er mulighed for tiltag, som kan gøre opgaveløsningen mere bæredygtig.

Handling 3: Klima og bæredygtighed i den fysiske planlægning

Den fysiske planlægning fungerer allerede i dag som et redskab til at understøtte en bæredygtig udvikling af kommunen. Det sker via arealplanlægning i kommuneplanen, der udpeger områder til solcelleparker, vindmøller, skovrejsning, lavbundsjord, naturområder og byudvikling. Omstillingen til et CO₂-neutralt energi- og varmenet sker via varmeplanlægningen, udrulning af fjernvarme og lokalplaner for nye vedvarende energianlæg, herunder biogas, solcelleparker og power-to-x.

I 2020 blev bæredygtighed indskrevet som ét af de bærende elementer i Udviklingsstrategien, idet den fysiske planlægning spiller en afgørende rolle i omstillingen til mere bæredygtige bysamfund. Vores klimamålsætninger skal være fremtrædende i den fysiske planlægning, således at der på alle planniveauer – fra kommuneplanen til købstædernes masterplaner, udviklingsplaner og lokalplaner – er fokus på klima og bæredygtighed. Byomdannelse og fortætning skal sikre, at vores byer udvikles indefra og ud, så byerne ikke optager mere areal end nødvendigt.

Samtidig skal planlægningen af vores byer fremme grønne transportformer herunder opsætning af el-ladestander. Det betyder også, at vi bygger højere og tættere omkring vores stationer og bymidter samt placerer funktioner som uddannelser og arbejdspladser nær hovedårene i den kollektive trafik for at mindske biltrafikken. Det område af mobilitetsplanlægningen, hvor vi fremover skal gøre en endnu større indsats, er for vores cyklister og helt generelt en forbedring af forholdene for den bløde trafik.

Når vi enkelte steder udpeger nye arealer til byudvikling, er det særlig vigtigt, at vi fra starten gør os umage med at minimere klimabelastningen. I 2024-2025 udarbejder vi en udviklingsplan for det nye byområde "Bakkevejskvarteret" i Slagelse, som skal være et bæredygtigt pionerprojekt i kommunen med fokus på bæredygtighed og natur. Vi vil afprøve nye metoder til at minimere klimabelastningen under byggemodning, undersøge mulighederne for at arbejde med lagring af CO₂ i bydelen og teste nye by- og boligtyper. Et

centralt fokusområde vil være at prioritere de bløde trafikanter ved at etablere gode stisystemer, som forbinder bydelen på tværs og med resten af byen.

Projektet skal bidrage med nye kompetencer og give os metoder til at arbejde helhedsorienteret med klima og bæredygtighed i bredere forstand i strategiske plan- og byudviklingsprojekter.

Se i øvrigt Handling 39: Natur langs nye veje og cykelstianlæg.

Handling 4: Et bæredygtigt lokalt erhvervsliv

Mange virksomheder arbejder aktivt med bæredygtighed og udvikler innovative løsninger. Nogle er i front, andre har brug for hjælp og sparring til omstillingen.

Som kommune kan vi lære og blive inspireret af virksomhederne. Virksomhederne skal kende kommunens mål, og vores krav og forventninger til erhvervslivet skal være tydelige. Derfor skal vi have fokus på dialog og indgå i samarbejder og partnerskaber.

Slagelse Kommune ønsker at skabe rammerne for og understøtte et bæredygtigt, lokalt erhvervsliv. Vi vil blandt andet tilbyde sparring om bæredygtige tiltag, skabe netværk blandt det lokale erhvervsliv og facilitere samarbejde mellem lokale virksomheder for at fostre innovative og bæredygtige løsninger til fælles udfordringer. Dette kan omfatte partnerskaber omkring brugen af lokale ressourcer og løsninger med fokus på at realisere en cirkulær økonomi. Virksomhederne tilbydes vejledning, netværksmøder og workshops omkring bæredygtighed, ESG (Environmental, Social & Governance), grøn omstilling, mærkningsordninger og lignende.

Vi udbyder blandt andet et kursus om bæredygtighedsrapportering, så virksomhederne er klædt på i forhold til det stigende pres, der er for at kunne dokumentere ansvarlighed inden for hele ESG-området. På kurset vil små og mellemstore lokale virksomheder blive uddannet i ESG-rapportering.

Rapporteringen kan bidrage til øget effektivitet, reduktion af CO₂ og styrke virksomhedernes strategiske arbejde med en miljømæssig og social bundlinje, som i sidste ende styrker virksomhedens udvikling og konkurrenceevne. En forudsætning for virksomhedernes succesfulde grønne omstilling er, at de fysiske rammebetingelser understøtter omstillingen, og at der er mulighed for at ansætte medarbejdere med kompetencer inden for bæredygtighed. Derfor er det vigtigt, at vi er lydhøre over for de ønsker og krav, virksomhederne har, og at vi sammen forstår at arbejde med tiltag, der understøtter hele fødekæden – fra fysisk planlægning til beskæftigelses- og uddannelsesindsatsen.

Tema: Klima

Den globale gennemsnitstemperatur stiger, og det har allerede medført alvorlige konsekvenser for mennesker og for kloden. Enhver stigning i den globale gennemsnitstemperatur fører til mere ekstremt vejr og øger risikoen for fx tab af biodiversitet, fødevarer sikkerhed og menneskeliv. Det konkluderer FNs Klimapanel, IPPC, i sin seneste rapport fra marts 2023.

IPPC understreger, at den globale udledning af drivhusgasser skal mindskes markant, hvis Parisaftalens målsætninger om at begrænse den globale opvarmning til under to grader, helst 1,5 grader, i forhold til før-industrialiseringen, skal overholdes.

I 2020 blev den danske klimalov vedtaget. Heri blev der fastsat det mål, at Danmark skal have reduceret udledningen af drivhusgasser i 2030 med 70 % i forhold til niveauet i 1990, og at Danmark senest i 2050 skal have opnået klimaneutralitet. I 2021 vedtog byrådet i forbindelse med Bæredygtighedsstrategien, at disse mål også skal gælde for Slagelse Kommune.

DK2020-klimaplanen, som blev vedtaget af byrådet i december 2022, viser, hvordan kommunen som geografisk område vil arbejde for at opnå klimamålene. De konkrete handlinger i DK2020-klimaplanen er ført over i nærværende handleplan.

Energi-, transport- og landbrugssektoren står tilsammen for 97 % af CO₂-udledningen i Slagelse Kommune. Derfor er vores fokus på disse sektorer.

Som følge af energikrisen i 2022 prioriterer vi grøn omstilling af energisektoren særlig højt, heriblandt udbredelse af grøn fjernvarme, energibesparelser og øget produktion af vedvarende energi. På transportområdet fokuseres indsatsen bl.a. på elbiler i egen drift, opsætning af offentligt tilgængelige ladestander, miljøvenlig færgedrift og samkørsel. Skovrejsning og udtagning af lavbundsjorder er de centrale indsatser inden for landbrug og arealanvendelse.

Regeringen har fremrykket klimalovens 2050-mål for klimaneutralitet til 2045. Den har også sat et mål om 110 % reduktion i 2050, hvor Danmark altså skal optage mere CO₂, end der bliver udledt. De nationale indsatser og kommende handleplaner, afgifter, støtteordninger med videre kommer til at præge vores indsatser inden for klimaområdet de kommende år.

Indsatsområde: Energi- og varmeforsyning

Vi vil sikre fossilfri varme

Handling 5: Strategisk varme- og energiplan

I 2024 færdiggør vi kommunens nye strategiske varme- og energiplan. Planen udarbejdes i samarbejde med forsyningsselskaber, borgergrupper, virksomheder og nabokommuner.

Planen består af hhv. en varmeplan og en energiplan.

Udarbejdelse af varmeplanen sker som led i regeringens fremskyndede varmeplanlægning og er igangsat. Planen har til hensigt at udfase brugen af naturgas og udpege områder, som skal forsynes med fjernvarme på både kortere sigt (frem til 2028) og længere sigt. I klimaplanen fra 2022 blev det besluttet, at udbredelse af grøn fjernvarme er en vigtig del af den grønne omstilling. Resultaterne af dette arbejde vil blive indarbejdet i varmeplanen.

Varmeplanen skal også udpege områder, hvor der ikke kommer fjernvarme, og hvor borgerne derfor skal etablere individuelle varmeløsninger. Planen vil også forholde sig til de tilgængelige ressourcer herunder udnyttelse af overskudsvarme fra industri, gartneri etc.

Da rammebetingelserne for fjernvarme vil forandre sig hen over årene, skal varmeplanen løbende tilpasses udviklingen.

I 2024 vil kommunens nye energiplan også blive udarbejdet. Her skal der være fokus på el og koblingen mellem el- og varmesektoren. Planerne vil blive samlet i kommunens strategiske energi- og varmeplan.

Handling 6: Grønne landsbyer – fælles energi og varme

Til trods for en markant udbygning af fjernvarme vil der være landsbyer, som ikke egner sig til konventionel fjernvarme. Alligevel kan det give mening med fællesanlæg. Vi ønsker at understøtte borgerne i at afklare mulighederne for lokale nærvarme- eller energianlæg. Derfor igangsætter vi en række tiltag for at understøtte dette.

Slagelse Kommune har oprettet en pulje i 2023 og 2024 ("Nærvarmepuljen"), som borgergrupper i større landsbyer m.fl. kan søge, hvis de ønsker at få afdækket muligheden for nærvarme i deres lokalområde. Derudover har vi igangsat et projektudviklingsforløb for lokale energifællesskaber. Formålet er, at borgergrupperne får udarbejdet en ansøgning til den statslige pulje til lokale energifællesskaber. Som basis for projektførelsen vil vi afdække det nuværende og fremtidige strømforbrug i landsbyerne. Vi vil desuden bistå med facilitering. Der laves en evaluering af projektførelsen for at undersøge, om der skal laves opfølgende projekter.

Det kan være en uoverskuelig opgave at skifte varmekilde og gøre ens bolig parat til en ny type varmeforsyning. Særligt hvis dette skal gøres i samarbejde med andre. Derfor udarbejder vi informationsmateriale for at gøre det nemmere at tale med naboerne om mulighederne.

Vi fremmer energibesparelser og energieffektiviseringer

Handling 7: Energitjek af private boliger og mindre erhverv

Energitjek Slagelse er et samarbejde mellem Envafors og Slagelse Kommune, som tilbyder private boligejere og mindre liberale erhverv gratis og uvildig energigennemgang af boliger og erhvervslokaler.

En energivejleder fra Energitjek Slagelse kommer på besøg og gennemgår ejendommen for at finde oplagte tiltag til at spare energi. Energitjek Slagelse, der har fungeret siden 2014, gennemfører årligt ca. 150 energitjek. Fokus har været på private boliger. Derudover deltager Energitjek Slagelse på en række messer og borgerrettede arrangementer. I 2022 blev ordningen desuden udvidet til at omfatte mindre erhvervsdrivende. I 2023/2024 gennemføres en større evaluering af ordningen for at vurdere, om den skal forlænges med eventuelle justeringer.

Handling 8: Pilotprojekt: Fællestjek – et nyt energitjek

Energitjek Slagelse har i 2023 udvidet til også at kunne tilbyde vejledning til borgere om små fællesløsninger gennem et såkaldt "Fællestjek". Fællestjek kan bestilles af en gruppe naboer, som har interesse i en fællesløsning, fx fælles jordvarme.

Handling 9: Inspirationsarrangementer for borgerne

Vi vil, så længe der er tilslutning fra borgerne, afholde årlige informationsarrangementer om aktuelle emner inden for energi og varme. I de foregående år og særligt i 2022 har der været stor interesse for arrangementerne, som blev afholdt i samarbejde med Energitjek Slagelse, Envafors og Energistyrelsens rådgivningstjeneste Spareenergi.dk.

Vi øger den lokale produktion af mere vedvarende energi

Handling 10: Fremme af solenergiprojekter

I Kommuneplan 2022 er der udpeget positivområder for solenergi svarende til ca. 14.000 hektar. Gennemførelse af konkrete solcelleprojekter afhænger af lokale forhold.

For nuværende er der udvist interesse for otte solcelleparker på samlet ca. 550 hektar, som vil kunne producere ca. 510.000 MWh.

Vi går i dialog med energiudbydere og lokalområderne med det formål at finde gode lokale løsninger for projekterne. Vi har blandt andet fokus på, at der sker tidlig inddragelse af berørte borgere, muligheder for medejerskab eller afkast til naboerne, fremme af biodiversitetstiltag, og at solcelleparker integreres i kommunens øvrige energiplanlægning.

Slagelse Kommune har analyseret mulighederne for at placere solenergianlæg på bygningstage. Resultatet af analysen vil blive formidlet til virksomhederne.

Handling 11: Udvidelse af Hashøj Biogas

Hashøj Biogas, som i dag producerer ca. 20.000 MWh biogas, vil udvide deres produktionsfaciliteter og opgradere biogassen til naturgaskvalitet. Bionaturgassen skal tilføres gasnettet. Det forventes, at den årlige biogasproduktion i første omgang øges op til 90.000 MWh. Ved fuld udbygning kan anlægget modtage 325.000 tons biomasse pr. år. svarende til en energiproduktion på 130.000 MWh om året.

Biogas fortrænger fossilt naturgas, hvor gassen på sigt skal anvendes til produktion af procesenergi, men ikke til bygningsopvarmning.

Handling 12: Forundersøgelse ift. placering af nye vindmøller

I 2013 blev der udpeget tre områder, som var egnet til vindmøller. Med afsæt i de lokale mål om udbygning af produktionen af vedvarende energi, og det stigende behov for lokalt produceret vedvarende energi, har Teknik-, Plan- og Landdistriktsudvalget i marts 2023 besluttet at igangsætte en undersøgelse af, om der er mulighed for at udpege yderligere arealer til planlægning for vindmøller. Det forventes, at nye vindmøller vil have en totalhøjde på 150 m eller mere. De mange spredte enkeltboliger i det åbne land sætter begrænsninger for, hvor der umiddelbart kan opsættes vindmøller pga. den overordnede infrastruktur og det lovpligtige afstandskrav til beboelse – medmindre opstilleren opkøber og nedriver boliger. Planlægningsprocessen skal foregå i samarbejde med de berørte lokalsamfund.

Handling 13: Nationale energiparker

Bolig- og Planstyrelsen har i samarbejde med Energistyrelsen og Miljøstyrelsen igangsat en screening for at identificere et antal større arealer, der er egnede til energiparker og kan dække en væsentlig del af behovet for VE-udbygning på land frem mod 2030.

Slagelse Kommune har indmeldt to områder til den statslige screening; et ved Stignæs og et ved Dalmose. Regeringen har i oktober 2023 udmeldt 32 arealer med potentiale for energiparker. Områderne i Slagelse Kommune er ikke blandt de udpegede områder.

Regeringen inviterer kommuner og virksomheder til at foreslå yderligere arealer, der potentielt kan anvendes som energiparker, og som kan indgå i den første udpegning eller eventuelt i de kommende ansøgningsrunder i hhv. 2024 og 2025.

Indsatsområde: Transport og mobilitet

Vi omstiller transporten til el

Handling 14: Elbiler i egen drift

En analyse af kørselsbehovet i kommunen viser, at en meget stor andel af de ca. 450 person- og varebiler, som indgår i kommunens bilflåde, kan omstilles til elbiler. Nogle af kommunens biler er leaset, og andre er købt.

Næste store anskaffelse af personbiler til hjemmepleje omfatter omkring 100 biler. Af hensyn til logistikken omkring levering af nye biler og aflevering af de gamle flådebiler opdeles udskiftningen af bilflåden i flere udbud. Første udbud vil omfatte ca. 51 elbiler og forventes gennemført ultimo 2023/primo 2024. De fleste af disse biler skal indgå som flådebiler i Center for Sundhed og Ældre. Det forventes, at resten af bilflåden vil kunne udskiftes som vist i tabel 1. Den konkrete udbudsplan vil blive forelagt politisk.

Tabel 1: Plan for forventet udskiftning af kommunens bilflåde til el fra 2023 til 2030 – i alt 452 køretøjer.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Antal biler udskiftet		51	40	80	40	15	80	50
Løbende tilbudsindhentning	8	12	12	12	12	12	13	15
I alt	8	63	52	92	52	27	93	65

Udbudsplan

- Udbud af 51 køretøjer i 2023/2024
- Udbud af 40 køretøjer i 2024
- Udbud af 2 x 40 køretøjer i 2025
- Udbud af 40 køretøjer i 2026
- Udbud af 15 køretøjer i 2027
- Udbud af 2 x 40 køretøjer i 2028
- Udbud af 2 x 25 køretøjer i 2029

Alle tal er med forbehold, og især de anslåede anskaffelser efter 2027 er med forbehold. Det skyldes, at der er tale om meget forskellige køretøjer, som vil være svære at omfatte i

samme udbud. Desuden anvender en del af vores varebiler forskellige hjælpemidler (kraner, lifte, pumper, kompressorer etc.), som også skal kunne drives af bilens batteri og derfor er afhængig af udviklingen af batterier.

Udover de leasede biler ejer Slagelse Kommune også en række biler og mindre busser. Disse vil løbende blive udskiftet til el. Vi har oprettet en pulje, som yder tilskud til indkøb af elbiler/mindre busser og tilhørende ladestandere. I ovennævnte oversigt er det antaget, at puljen, som yder tilskud til indkøb af elbiler/mindre busser og tilhørende ladestandere, vil fortsætte i alle år.

Handling 15: Opsætning af offentligt tilgængelige el-ladestandere

For at understøtte omstillingen af bilparken i Slagelse Kommune som geografi og målet om 25 % elbiler inden 2030 er det nødvendigt, at muligheden for at oplade elbilerne svarer til efterspørgslen. De fleste borgere i Slagelse Kommune har mulighed for at lade deres elbiler ved eget hjem, mens 8 % er afhængige af offentlige lademuligheder. Disse borgere, samt besøgende og turister, er dermed afhængige af den offentlige tilgængelige ladeinfrastruktur i Slagelse Kommune.

Slagelse Kommune ønsker at understøtte etableringen af en geografisk dækkende og offentligt tilgængelig ladeinfrastruktur til elbiler.

I foråret 2023 gennemførte vi et udbud på offentligt tilgængelige ladestandere i Slagelse Kommune. Udbuddet omfattede 41 obligatoriske lokationer, 11 lokationer på offentlig vej og to på hhv. Agersø og Omø. Ladestanderne er p.t. ved at blive etableret og vil være i drift i 2024.

Udbuddet tog udgangspunkt i at opfylde lovkrav og mulighed for adgang til offentlige ladestandere i en fremtidig situation, hvor andelen af elbiler i kommunen er 5 %. Siden da har markedsudviklingen og prognoser indikeret, at andelen af elbiler i kommunen kommer op på 5 % i løbet af 2024. Vi vurderer, at antallet af ladestandere kan dække behovet indtil da.

Slagelse Kommune vil følge udviklingen i forhold til andelen af elbiler og den offentligt tilgængelige ladeinfrastruktur og handle, såfremt det bliver nødvendigt at gennemføre endnu et udbud på flere ladestandere på offentlige arealer. Dette undersøges i øjeblikket (jan. 2024). Vi vil efter behov facilitere dialog mellem brugere af ladestandere, udbyder af ladestandere og fx private matrikelejere, især virksomheder og boligforeninger.

Handling 16: Emissionsfrie arbejdsmaskiner – flere store og små maskiner på el

Vores arbejdsmaskiner skal, på lige fod med vores personbiler, omstilles til at være på mere grønne drivmidler end benzin og diesel, fx eldrevne. Kommunens Entreprenørservice er allerede godt i gang. Flere små maskiner er batteridrevne, og robotter har erstattet

vedligeholdelsen af mange plæner. Også de større entreprenørmaskiner skal på sigt omstilles – både vores egne og dem, der løser opgaver, vi har i udbud. De store dieseldrevne entreprenørmaskiner giver støjgener, udleder sundhedsskadelige partikler og store mængder CO₂.

Slagelse Kommune indtræder i 2023 i projektet "Sammen om emissionsfrie arbejdsmaskiner", hvor en række offentlige organisationer arbejder sammen om at gøre det attraktivt for private virksomheder at udvikle nye elbaserede løsninger. I løbet af 2024 og 2025 vil vi gøre os de første konkrete erfaringer med udbud af anlægsopgaver, hvor emissionsfrie arbejdsmaskiner bliver et krav eller en option.

Handling 17: Grøn transport hos kommunens leverandører

Vi vil undersøge mulighederne for i fremtidige udbud at stille krav om, at kommunens leverandører af varer eller tjenesteydelser benytter fossilfri køretøjer. Det gælder både ved SKI-udbud (Statens og Kommunens Indkøbsservice), hvorigennem hovedparten af kommunens vareindkøb foregår, og i egne udbud, hvor vi har mulighed for at stille krav om grøn transport, bl.a. i forbindelse med tjenesteydelsesopgaver.

SKI har på vegne af kommunerne løbende kontakt med leverandørmarkedet. Markedet er endnu ikke modent til udbud, hvor der stilles krav om grøn transport af varer. Der er løbende og mindst hver tredje måned kontakt til leverandørmarkedet på tværs i Danmark, hvor udviklingen på den grønne transport følges med fokus på mulighederne i et konkurrencemæssigt perspektiv.

Handling 18: Fossilfri kommunale busser og transportydelser

Slagelse Kommune er inde i en omstilling af rutebusserne til fossilfri drivmidler. Movia oplyser, at 88 % af de bustimer, som Slagelse Kommune har udgifter på i 2024, vil blive kørt med elbusser.

Ifølge Movias prognose vil 95 % af den samlede kollektive bustrafik, som vi betaler for i Slagelse Kommune, være emissionsfri ved udgangen af 2025. Det forventes, at de resterende ca. 5 % betjenes af busser, der kører på fossile drivmidler. Samtlige busser forventes fortsat at være fossilfri senest i 2030, jf. Movias Mobilitetsplan 2020.

I kommunen er de lukkede kørselsordninger (borgerkørsel) endnu ikke overgået til fossilfri drift. Det forventes, at der kommer et grønt alternativ til disse køretøjer, så den lukkede kørsel også kan omstilles inden 2030. Næste udbud af lukket/visiteret kørsel skal gennemføres i 2027/2028, og her vil vi arbejde henimod mere fossilfri kørsel.

Handling 19: Miljøvenlig færgetrafik

Vi omstiller vores færger til mere miljø- og klimavenlig drift

Slagelse Kommune driver Agersøfærger og Omøfærger. De to dieseldrevne færger står for et betydeligt CO₂-aftryk, og grøn omstilling af færgerne er et led i at understøtte CO₂-neutral persontransport i kommunen.

Ny standardfærge til Omø

Slagelse Kommune har søgt den statslige pulje til grøn omstilling af indenrigsfærger og har fået tilsagn om støtte til en ny standardfærge til Omø. Sammen med Færgesekretariatet og en række andre ø-kommuner er vi indgået i et fælles udbud om leasing af en standardfærge på el. Byrådet besluttede i oktober 2023 at gå videre med projektet og der foregår nu en konkurrenceudsættelsesfase.

Ombygning af Agersøfærger

Færger Agersø III er fra 2012 og kan derfor sejle mange år endnu. Byrådet har bevilliget midler til at ombygge den nuværende dieselfærge til elfærge, såkaldt retrofit. På den måde genbruger vi færgen, men sikrer, at sejladsen bliver grøn. Vi har fået støtte fra den statslige pulje til ombygning. Projektet er udskudt til 2027. Det giver mulighed for at samtænke de to færgeprojekter og faciliteterne på Stignæs havn.

Handling 20: Cykelhandlingsplan

Vi fremmer cykling og fælles transport

I nuværende budget er der for 2026 og 2027 blevet tildelt samlet 25 millioner til udvikling af cykelstinet i kommunen. På grund af både dette og det generelle behov for grønnere og sundere transport er vi som kommune nødt til at lægge en fremadrettet plan for vores cykelindsats. Dette vil vi gøre i en cykelhandlingsplan. Denne skal strække sig over en 10-årig periode og lægge en fremadrettet kurs for kommunens arbejde med cyklisme.

I cykelhandlingsplanen vil fremtidige planer og indsatser blive tydeliggjort for både borgere, politikere og kommunens ansatte. Det er ligeledes hensigten, at en sådan plan skal kunne skabe en større synergi i de tværfaglige interne beslutninger. Cykelhandlingsplanen skal understøtte cyklisme gennem et mere sammenhængende cykelstinet, tiltag til at fremme cykling, fokus på god drift af cykelstierne og sikkerhed for alle trafikanter.

I forbindelse med udarbejdelse af cykelhandlingsplanen er der omkring årsskiftet 2023/2024 blevet etableret en netværksgruppe af medarbejdere på tværs af den samlede organisation i Slagelse Kommune, som kan se at cykelfremme giver værdi for deres arbejde. Netværksgruppen skal bidrage med viden og input til cykelhandlingsplanen.

Cykelhandlingsplanen vil blive fremlagt til politisk drøftelse og beslutning i løbet af 2024.

Handling 21: Lån en elcykel

Slagelse Kommune ejer 11 cykler, som kører på el: 5 normale cykler og 6 ladcykler. Borgere kan låne en af disse i fire uger ad gangen og kan i den periode få en fornemmelse af, hvorvidt en elcykel er en reel transportmulighed for dem. Der er etableret et samarbejde med lokale cykelhandlere, som står for det praktiske med udlån og servicering, mens Slagelse Kommune står for det administrative. Ordningen blev etableret i 2021 og videreføres.

Der er stor efterspørgsel på cyklerne, og tilbagemeldingerne fra borgerne har været meget positive. Halvdelen af testpersonerne har efterfølgende selv købt en elcykel eller oplyst, at de vil købe deres egen elcykel efter udlånsperiodens udløb.

Handling 22: Mere samkørsel

Vi vil fremme den organiserede samkørsel i kommunen som et supplement til den kollektive transport og alternativ til den individuelle bilkørsel. På landsplan er der udviklet en del forskellige app-løsninger, som skal understøtte privat samkørsel. Vi har indgået kontrakt med Nabogo om, at deres landsdækkende samkørselsapp stilles til rådighed for alle borgerne i kommunen. Nabogo-appen kan være værktøjet, der understøtter en bedre udnyttelse af den private kørsel i kommunen. Initiativer sammen med Nabogo målretter fokus på samkørsel i forhold til arbejdspladser, landdistrikter og uddannelsesinstitutioner.

Kommunen afholder samtlige driftsomkostninger til appen, som betyder, at borgerne gratis kan benytte appen. Samkørselsordningen evalueres løbende.

Handling 23: Bedre sammenhæng mellem individuel og kollektiv transport

Den kollektive bustrafik i kommunen er som følge af generelle stigninger i udgiften til drift under et konstant pres ift. at stille kollektiv bustrafik på et rimeligt niveau til rådighed for brugerne i kommunen. Desuden er det et stort problem at generere økonomi på de buslinjer, som betjener områder af kommunen med få indbyggere. Vi vil derfor med stor interesse følge arbejdet i ekspertudvalget om kollektiv mobilitet i hele Danmark, der er nedsat under Transportministeriet.

Frem mod trafikbestillingen for 2025, der skal afgives i oktober 2024, vil vi i samarbejde med Movia igangsætte et arbejde mhp. at gentænke det kollektive busnet i Slagelse Kommune. Dette analysearbejde skal give grundlag for en politisk stillingtagen til trafikbestillingen, som fra juni 2025 kan implementere et nyt busnet, der gentænkes i forhold til køreplaner og flextrafik, og hvordan busbetjening af kommunens landdistrikter fremover skal prioriteres.

Slagelse Kommune vil ved en vurdering af den generelle offentlige transport i kommunen undersøge muligheden for at etablere samkørselspladser, som skal understøtte et øget fokus på bedre skiftemuligheder mellem bus, tog, samkørselsoperatører og flextrafik. Formålet med denne handling er at tilbyde et reelt alternativ til de bilister, som er motiverede til at ændre deres transportvaner i retning af at benytte sig mere af kollektive transportformer.

Konkret vil vi arbejde på, at der på forsøgsbasis oprettes to samkørselspladser i hhv. Skælskør og Dalmose, som løbende vil blive evalueret.

Indsatsområde: Landbrug og arealanvendelse

Vi udtager lavbundsjorder

Handling 24: Udtagning af lavbundsjorder

Vi vil arbejde for at udtage lavbundsjorder. Vi har lavet en screening af potentielle lavbunds- og vådområdeprojekter, som kan gennemføres med statslige støttemidler. På baggrund af screeningen har vi udvalgt 10-12 områder, der skal undersøges nærmere. Tilsammen anslås disse 10-12 områder potentielt at kunne udgøre op til 500 hektar.

Slagelse Kommune sigter efter at igangsætte to eller tre klimalavbundsprojekter om året de næste tre år. Derudover har vi indgået et samarbejde med Naturstyrelsen, som planlægger at iværksætte to af de større lavbundsprojekter i Vårby Å og Bjerge Å/Marbækrenden. Næste skridt er at indgå i dialog med lodsejerne for at afklare, om der er opbakning til projekterne, og hvordan de konkret skal udformes og gennemføres.

Vi screener løbende for yderligere projekter, i takt med at nye støtte- eller samarbejdsmuligheder opstår.

Målet er at få taget minimum 180 hektar lavbundsarealer ud af drift i senest 2030.

Vi øger skovarealet

Handling 25: Nordskoven

Slagelse Kommune indgik i 2012 en samarbejdsaftale med Naturstyrelsen om at etablere Nordskoven som et offentligt bynært skov- og naturområde nord for Slagelse. Målet er, at Nordskoven omfatter 300 hektar i 2042. Projektet gennemføres ved opkøb af arealer ud fra et frivillighedsprincip. Naturstyrelsen har ejerskabet til skoven.

Der er indtil nu erhvervet 164 hektar, hvoraf 130 hektar er udlagt eller bliver udlagt til skov, mens resten bliver udlagt til naturlig tilgroning, lysninger og vandløb.

De kommende år vil der være fokus på at få tilplantet de nyerhvervede arealer, etableret stier og andre rekreative faciliteter og gennemføre naturgenopretning af Gudum Ådal.

Handling 26: Fremme af privat skovrejsning

Med Kommuneplan 2021 ønsker vi at fremme skovrejsning. Derfor har vi øget arealet til positiv skovrejsning, så det nu udgør 34.900 hektar. Det svarer til 60 % af kommunens samlede areal.

For at inspirere private lodsejere til at rejse skov gennemfører kommunen i samarbejde med relevante aktører informationsmøder. Vi understøtter foreninger, lokalråd og skoler med viden om tilplantning og samarbejder om konkrete projekter.

Vi vil gerne indgå i dialog med investorer, fonde og lodsejere og skabe nye samarbejder om privat skovrejsning.

Vi indgår i samarbejder og klargør os til nye handlinger inden for landbrug og arealanvendelse

Handling 27: Samarbejdsaftale med VKST

Landboforeningen VKST og Slagelse Kommune har et fælles ønske om at styrke dialogen og samarbejdet om klimatilpasning og grøn omstilling af landbruget. Derfor arbejder vi på at indgå en samarbejdsaftale, som bl.a. kan styrke følgende indsatser:

Multifunktionelle jordfordelingsprojekter, der medfører CO₂-reduktioner eller øger robustheden over for klimaforandringer.

Tiltag, der kan reducere klimabelastningen fra fx husdyrbrug eller planteavl.

- Skovrejsning og udtagning af kulstofrige lavbundsjorder
- Øget produktion af biogas i forbindelse med landbrugserhvervet
- Arbejde for gode nationale rammebetingelser for CO₂-reduktion i landbruget
- Kommunikation om klimainsatsen i landbruget.

Handling 28: Samarbejdsaftale med forskningscentret AU Flakkebjerg

Vi har i 2022 indgået en samarbejdsaftale med forskningscentret AU Flakkebjerg, som er en del af Aarhus Universitet. Formålet er at styrke samarbejdet og sikre en positiv udvikling af forsknings-, innovations- og demonstrationsprojekter, der understøtter en bæredygtig planteproduktion. I projekterne skal der fx ses på mulighederne for at udnytte bio- og robotteknologier i kombination med biodiverse dyrkningssystemer.

Sammen med AU Flakkebjerg er vi partner i projekt AGRI-VOLT, der skal undersøge mulighederne for både at lave solenergi og dyrke afgrøder på samme areal.

Handling 29: Dialogbaserede tilsyn

Vi afprøver dialogtilsyn om bæredygtighed på husdyrbrug og gartnerier. Dialogtilsynet kan omhandle emner som fx energi i bygninger, afgasning af gylle og recirkulering af ressourcer.

Udbyttet for landbrugene er at få opmærksomhed på, hvilke områder af bedriften der kan optimeres, og hvor ressourcerne kan udnyttes bedre. For Slagelse Kommune er formålet at afklare, hvordan kommunen kan være den bedste medspiller og hjælpe erhvervet med at opnå sin vision om klimaneutralitet i 2050.

Handling 30: Energigennemgange i miljøgodkendelser

Vi vil i miljøgodkendelser til IE-husdyrbrug (husdyrbrug, der er godkendt til flere end hhv. 750 stipladser til søer, 2.000 til fedesvin eller 40.000 til fjerkræ) stille vilkår om, at der af en uafhængig energirådgiver skal foretages en energigennemgang af husdyrbruget hvert 10. år.

Energigennemgangen kan både føre til besparelser for den enkelte landmand og mindske CO₂-udledningen fra aktiviteterne på bedriften.

Tema: Biodiversitet

Ved biodiversitet forstås mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand samt i de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biologisk mangfoldighed omfatter såvel variationen inden for og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.

Biodiversitetskrisen er et udtryk for, at mangfoldigheden af vilde, naturligt hjemmehørende arter af planter og dyr er stærkt på retur på såvel globalt som nationalt plan. FN konkluderer, at op mod en million arter er truet af udryddelse på verdensplan, og at det aldrig før er gået så hurtigt med at udrydde plante- og dyrearter på Jorden.

I Danmark er ca. 95 % af vores naturtyper i såkaldt ugunstig bevaringsstatus, hvilket placerer os i bunden af EU-landene, og ca. 2.000 danske dyre- og plantearter er truede. Rettes blikket udelukkende mod havet, er det kun 5 % af det danske havmiljø, der er i god tilstand, og iltsvindet i september måned 2023 er det værste i Danmark i 22 år.

Ved FNs biodiversitetskonference i Montreal i 2022 blev der vedtaget en målsætning om, at 30 % af verdens natur til lands og til havs skal beskyttes, og at 30 % af den ødelagte natur skal genoprettes inden 2030. I EUs biodiversitetsstrategi indgår der et mål om at vende udviklingen i biodiversiteten fra tab til fremgang inden 2030. Biodiversitetsrådet i Danmark konkluderer i deres seneste rapport fra 2022, at der stadig ikke er fremgang i biodiversiteten i Danmark.

Vi vil i Slagelse Kommune gøre en indsats for at skabe fremgang i biodiversiteten til lands og til vands og støtte op om de nationale og internationale målsætninger. Samtidig er det et ønske, at indsatserne kan inspirere borgerne i Slagelse Kommune til at bidrage til biodiversitetsindsatsen. Indsatsen for biodiversitet skal først og fremmest opnås ved naturlig indvandring af dyre- og plantearter og naturlig udvikling af områderne (succession). Den naturlige succession skal fremmes på arealer, hvor der er potentiale for, at der med en ændret vedligeholdelse kan udvikles en naturligt tilknyttet flora og fauna.

Indsatsen har følgende bærende principper:

- Flere leve- og voksesteder
- Større sammenhæng
- Naturlig succession
- Naturvenlig pleje og drift
- Færre næringsstoffer og afskaffe anvendelsen af bekæmpelsesmidler
- Flere vådområder
- Mere dødt ved (træmasse)
- Formidling af biodiversitetstiltag
- Inspiration og støtte til borgerne, lokalråd, institutioner, virksomheder m.fl.

Indsatsområde: Tværgående indsats

Handling 31: Tværgående formidling og inspiration

Vi vil formidle Slagelse Kommunes indsats for biodiversiteten og inspirere borgere, lokalråd, landmænd, virksomheder og institutioner til, hvad de selv kan gøre. I Slagelse Kommune tager vi ansvar for biodiversitetskrisen og inspirerer andre til at gøre det samme. Vi skal synliggøre det eksisterende arbejde for biodiversiteten og de nye tiltag ved at skabe en sammenhængende formidling.

Formidlingen af tiltagene for øget biodiversitet er vigtig, da ændringerne vil være synlige for mange borgere, og erfaringer viser, at der er stor opmærksomhed på ændringer i driften af de grønne områder. Vi skal samtidig også være lydhøre over for brugerne, der hvor vi ændrer driften.

Vi vil iværksætte kampagner, fx med inspiration til haveejere. Her er vores vilde havementorer et vigtigt aktiv, der kan inspirere borgerne til, hvad de kan gøre derhjemme for at fremme biodiversiteten.

Indsatsområde: Mere natur i egen drift

Vi giver mere plads til naturen i drift og pleje af kommunale arealer

Handling 32: Mere natur i vejkanterne

Vejkanterne kan potentielt hjælpe de pressede arter i det åbne land og være med til at forbinde fragmenterede naturområder. Samtidig har en blomstrende vejkant en stor oplevelsesværdi.

Langs ca. 32 km vejstrækning er der under hensyntagen til trafiksikkerhed igangsat en ændret slåningspraksis. Eksempelvis bliver forårs- og efterårsafklippet fjernet på ca. 25 km af vejstrækningerne, og hermed bliver strækningerne næringsfattige til gavn for insektlivet og de lavt voksende blomstrende urter. Med tiden vil udpiningen kunne resultere i et mindsket behov for slåning. For andre vejstrækninger anvendes mosaikslåning, hvor noget af vegetationen kun slås hvert andet år. Desuden gennemføres forsøg med afbrænding af vegetation på vejnære arealer for at fremme de næringsfattige arealer og dermed øge artsrigdommen.

For at sikre afvanding fra vejene bliver græstørven langs vejstrækningerne med års mellemrum afrømmet (øverste jordlag fjernes). Hvor det er praktisk muligt, henlægges fladerne efter afrømning til naturlig succession. Efter afrømning stoppes slåningen af vejstrækningen i en årrække, da erfaringerne viser, at der oftest indfinder sig en sparsom og lav vegetation med blomstrende urter.

Det vurderes, at der vil gå yderligere en årrække, før størstedelen af resultaterne af de ændrede slåningsstrategier bliver tydelige. Vi vil derfor blive ved med at indsamle erfaringer, men også undersøge muligheder for at udvide til flere vejstrækninger samt teste andre forskellige tiltag. Vi vil også undersøge mulighederne for at inddrage eksterne aktører, fx forskere, i vurderingerne af de ændrede slåningsstrategier.

Handling 33: Mere plads til naturen i byernes grønne områder

Vi vil give naturen en større rolle i byerne til gavn for biodiversiteten og borgernes oplevelser og bruge naturen i byerne til at inspirere borgerne til, hvad de selv kan gøre.

De første år har fokus været på områder med ophør af græsslåning og udsåning af udvalgte frøblandinger. Her var formålet at skabe hurtige og synlige forandringer. De kommende år vil der være fokus på at skabe flere varige og forskellige habitater i byernes grønne områder – paddehuller, dødt ved, hjemmehørende småbeplantninger og lignende – og generelt arbejde med at indføre mere naturlige processer. De naturlige processer vil fx være naturlig succession og græsningsforsøg. Vi vil have fokus på at blive endnu bedre til at bevare vores gamle træer, eksempelvis med wiresikring eller omlægning af stier, så træerne ikke udgør en risiko, samt øge mængden af dødt ved på kommunale arealer.

Disse tiltag vil give plads til mere natur i kommunens parker og grønne områder og tilbyde mere varierede naturoplevelser, der indbyder til at opholde sig udendørs og undersøge naturen. De næste år vil der være fokus på at styrke formidlingen af biodiversitet og biodiversitetstiltag i byernes grønne områder, og vi vil inddrage borgerne og tænke dem med ind i udviklingen af de grønne områder.

Handling 34: Ophør med brug af pesticider på kommunens arealer

Økonomiudvalget godkendte i 2021 en plan for udfasning af pesticider. Fra 2024 og frem mod 2027 er der afsat midler til at omlægge til pesticidfri drift i det offentlige rum, på idrætsarealer og belægnings ved kommunale ejendomme.

Desuden vil vi lægge op til, at der fra den 31. december 2024 stilles krav til pesticidfri drift, når der indgås nye forpagtningsaftaler for de arealer, som kommunen bortforpagter til landbrugsdrift. Det drejer sig om ca. 250 hektar.

Handling 35: Mere natur i landsbyerne

Vi vil bringe mere natur ind i landsbyerne. En del af kommunens landsbyer har fællesarealer og gadekær, der i dag ofte består af trimmede græsarealer. Kommunen drifter arealerne efter dialog med landsbyerne. Vi skal i denne dialog arbejde for at få skabt en større heterogenitet, som understøtter flere arter.

De næste år vil vi styrke samarbejdet omkring de grønne områder i landsbyerne. Vi vil samarbejde med lokalråd og borgere m.fl. om, hvordan vi i fællesskab kan udvikle og drifte landsbyernes grønne områder, så natur og rekreative formål tænkes sammen.

Handling 36: Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur

Kommunale skove

Vores skovstrategi er godkendt i 2023 og gælder for de ca. 300 hektar kommunale skove.

For at sikre biodiversitet er driftsformen af Slagelse Kommunes skove ændret fra forstlig drevet skov til naturrig skov. I årene fremover udarbejdes individuelle handleplaner for de kommunale skove som led i implementering af strategien. Konkrete tiltag forventes igangsat i løbet af 2023 og 2024. Tiltagene bliver bl.a. genopretning af naturlig hydrologi, beskyttende foranstaltninger af fortidsminder, udpegnings af livstræer, mere dødt ved samt græsning i skovene. Vi vil også gøre mere ud af at formidle tiltagene til borgerne.

Kommunens skove screenes ift. deres biologiske potentiale mhp. at udpege områder til urørt skov. Frem mod 2025 laves der individuelle planer for, hvordan de udpegede områder skal overgå til urørt skov.

Samtidig er der fokus på at sikre plads til rekreativ udfoldelse i kommunens skove. Vi vil sikre offentlighedens adgang til skovene for alle brugergrupper – under hensyntagen til kulturhistoriske spor og særligt sårbare naturværdier.

Skovstrategien revideres hvert fjerde år, hvor tiltag og indsatser vurderes.

Flere arealer til natur

Byrådet besluttede i 2021, at ni kommunale arealer på ca. 35 hektar skal udtages til permanent natur og skov. Der er tale om arealer bortforpagtet til landbrugsdrift. De følgende år vil vi udvikle disse ni arealer til natur, hvor de bærende principper vil være ekstensiv græsning og naturlig succession.

For de resterende ca. 250 hektar, som kommunen bortforpagter til landbrugsdrift, vil vi også stille naturkrav. Vi vil igangsætte særlige tiltag for at beskytte og udvikle enkelte områder, hvor der i forvejen er god naturværdi. Derudover lægger vi op til, at der fra den 31. december 2024 bliver et generelt krav om ophør af pesticider og omlægning til blomsterbrak på den resterende del af de ca. 250 hektar.

Vi vil fortsat løbende undersøge muligheder for at udpege nye arealer til skovrejsning og natur. Eksempelvis vil vi se på, om kommunen ligger inde med ubebyggede arealer, der ikke egner sig til bortforpagtning eller udstykning til erhverv og lignende.

Handling 37: Mere natur ved de kommunale ejendomme

Når der fremover laves nye udbud for driften af de grønne arealer ved de kommunale ejendomme, skal vi have fokus på ekstensiv drift og natur. Det skal ske i tæt samarbejde med brugerne af arealerne, så der samtidig tages højde for deres behov.

Vi vil i de kommende år lave projekter, hvor vi i samarbejde med brugerne vil udvikle vilde naturrum på de kommunale ejendommers grønne arealer. Disse vilde naturrum skal være lokale oaser, der kan være med til at styrke borgernes mentale og fysiske velfærd og skabe rammer for læring om biodiversitet.

Indsatsområde: Mere natur i kommunens planlægning

Vi tænker naturen med fra start, når vi planlægger i Slagelse Kommune

Handling 38: Naturen som et aktiv i kommune- og lokalplanlægningen

I Slagelse Kommune indtænker vi natur og grønne arealer i vores kommune- og lokalplanlægning.

Kommuneplanen, herunder naturnetværket *Grønt Danmarkskort*, er vigtige redskaber til at styrke sammenhængen imellem vores naturområder, da det er her, vi udlægger arealer til fx skovrejsning, lavbundsarealer og ådalene.

I planlægningen af grønne arealer i byerne har vi særligt fokus på at opnå samspil imellem de mange potentialer, byernes friarealer rummer: klimarobusthed, biodiversitet samt rekreative og sundhedsfremmende tiltag.

Kommuneplanen er også retningsgivende for vores byudvikling. I dialog med bygherrerne skal vi fokusere på at sammentænke de rekreative værdier og naturen, når vi indretter friarealerne og i håndteringen af regnvand. Dermed sikrer vi eksempelvis, at løsningen til håndtering af regnvand også skaber levesteder for dyrelivet og får rekreativ værdi for borgerne.

Vi vil have øget fokus på også at fremme biodiversitet i andre projektyper, fx ved nye erhvervsområder og VE-anlæg.

Vi vil øge indsatsen ift. at screene nye lokalplanområder for naturpotentialer og i højere grad tage hensyn til eksempelvis eksisterende træer og beplantning, og vi vil planlægge friarealerne med fokus på naturtyper, som har potentiale til at trives i området.

Mange bygherrer ønsker også at bidrage til at fremme biodiversiteten. For at styrke indsatsen vil vi udarbejde inspirationsmateriale, som kan tjene til inspiration og vejledning i forskellige projektyper.

De store byudviklingsområder rummer et særligt potentiale for at skabe mere sammenhængende natur og samtidig give borgerne bedre adgang til bynære naturoplevelser. Her skal vi styrke biodiversiteten og etablere grønne korridorer fra naturområderne og helt ind i bykerne. Det gælder de store byudviklingsområder i det nordlige Slagelse: Byomdannelse Kalundborgvej, Rosenkildeparken, Tidselbjerget og Bakkevejskvarteret, som alle kan forbindes til Nordskoven og videre østover til Gudum og Skovsø Ådal. På samme måde skal vi have fokus på at skabe samspil mellem boligområder og naturpotentialer i de udlagte boligområder Trestensgården i Skælskør og Skovvej i Korsør.

For at fremme biodiversitet og klimarobusthed er det nødvendigt, at vi har en særlig opmærksomhed rettet mod begrønning af vores bykerner. Her skal vi have fokus på at bevare eksisterende træer, øge det samlede krondække og generelt tilføre flere grønne åndehuller i byerne. Denne strategiske indsats kan løftes gennem temalokalplaner, byrumsfornyelser og via købstædernes masterplaner.

Eventuelle naturtiltag i erhvervsområder og på udviklingsarealer skal sammentænkes med virksomheders behov for at udvikle og benytte arealerne.

Handling 39: Natur langs nye veje og cykelstianlæg

Vi tænker biodiversitet ind fra start, når vi anlægger nye veje og cykelstier, så vejkanterne i fremtiden planlægges så hensigtsmæssigt som muligt.

Ved nyanlæg har vi gode muligheder for at øge biodiversiteten i vejkanterne på sigt. Et af de tiltag, vi vil anvende, er at efterlade udvalgte områder med råjord, der hvor det er vurderet økonomisk og bæredygtighedsmæssigt forsvarligt. Områder med råjord vil gavne den næringsfattige natur.

I forhold til den efterfølgende vegetation vil vi ophøre med udplantning af græsfrø. De ikke-befæstede overflader efterlades som udgangspunkt til naturlig succession, og alternativt udsås der lokalt høstede frø.

Indsatsområde: Mere natur i det åbne land

Vi øger biodiversiteten i det åbne land

Handling 40: Pleje og udvikling af eksisterende natur

Størstedelen af de §3-beskyttede vand- og naturområder i Slagelse Kommune ligger på private ejendomme i det åbne land. Her findes et rigt plante- og dyreliv, men mange arter er dog i tilbagegang, fordi leve- og voksestederne er blevet færre eller forringede.

Vi vil løbende afsøge muligheder for at indgå frivillige aftaler med lodsejere om en indsats, der skal gavne biodiversiteten på eksisterende naturarealer. Indsatsen retter sig typisk mod arter, som er truede, sjældne eller i tilbagegang. Der er fokus på at skabe sammenhæng mellem naturarealer med udgangspunkt i Grønt Danmarkskort.

Denne indsats for at højne biodiversiteten skal ses som et supplement til den lovpligtige indsats, der varetages gennem Natura 2000-handleplanerne og vandområdeplanerne.

Vi udarbejder en naturkvalitetsplan på rammeniveau. Planen vil indeholde en overordnet kortlægning af de væsentligste naturværdier i kommunen. Derudover vil den på overordnet niveau udpege, hvilke naturtyper og arter en indsats vil rette sig imod. Som supplement til naturkvalitetsplanen foretages løbende registreringer af udvalgte arter/grupper/naturtyper, som er relevante i forhold til at sikre biodiversiteten. Typisk arter, som er truede, sjældne eller i tilbagegang – herunder rødlistearter.

Konkrete projekter iværksættes på baggrund af de rammer og principper, som fremgår af naturkvalitetsplanen og efter aftale med lodsejerne. Naturkvalitetsplanen forventes at foreligge medio 2024.

Vi har fået kortlagt de botaniske værdier på de kommunale §3-beskyttede arealer. På disse arealer vil vi fokusere på at lave naturudviklingsplaner for at stimulere naturen bedst muligt.

Prognoser viser, at vi inden for 50-100 år vil miste meget store dele af vores kystnære natur, særligt strandengene, som følge af havvandsstigninger. Vi vil løbende være opmærksomme på mulighederne for at gennemføre tiltag, som kan sikre eller udvide områder med kystnatur for at modvirke denne udvikling.

Handling 41: Ny natur som understøtter grundvands-, klima- og naturinteresser

Vi tænker klimainteresser og naturforbedring ind i de dialoger, der skal tages med lodsejerne i forbindelse med indsatsen for at beskytte grundvandet i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og indsatsområder.

Målet er, at vi foruden grundvandsbeskyttelse samtidig får skabt bedre betingelser for flora og fauna, bundet kulstof i jorden og mindsket udvaskning af kvælstof fra arealerne.

Helt konkret arbejder vi på at få etableret større beskyttelsesområder omkring vandværkernes borer og på Agersø og Omø. I den forbindelse er der afsat ressourcer til et naturprojekt på hver af øerne i tilknytning til grundvandsbeskyttelsesområderne.

Byrådet har i september 2023 godkendt en 20-årig rammeaftale med SK Vand A/S og Naturstyrelsen om at etablere minimum 500 hektar natur og skov til beskyttelse af SK Vands drikkevandsindvinding. Det første projekt, der vil blive igangsat, er en sondering af muligheder og interesse hos lodsejere i oplandet til SK Vands Nordre Kildeplads ved Eggeslevmagle.

Vi undersøger mulighederne for at etablere samarbejde med private investorer, fonde og lodsejere om privat skovrejsning og grundvandsbeskyttelse.

Indsatsområde: Et bedre havmiljø

Vi sætter øget fokus på et bedre havmiljø

Handling 42: Det kystnære havmiljø

Slagelse Kommune er medlem af KIMO Danmark (Kommunernes Internationale Miljøorganisation), som er et uafhængigt miljøsamarbejde, der repræsenterer kystsamfund i spørgsmål om havmiljøforurening. KIMO arbejder for indflydelse på politikken på EU- og regeringsniveau. Gennem KIMO understøtter vi et øget fokus på forureningen af de indre danske farvande.

Med ca. 180 km varierende kyststrækning er havet og kysterne en vigtig del af Slagelse Kommunes identitet, og vi vil i de kommende år arbejde for at sikre et bedre havmiljø ud for vores kyster.

Vi vil begrænse udledningen af næringsstoffer fra landbruget gennem forskellige natur- og vandløbsprojekter. Vores rensningsanlæg udbygges og forbedres, og vi vil sætte øget fokus på kildeopsporing og måling af ikke-tilladte miljøfremmede stoffer.

I samarbejde med eksterne aktører vil vi undersøge mulighederne for at udarbejde en masterplan med potentielle og prioriterede indsatser for Slagelse Kommunes kystnære havmiljø.

Vi vil arbejde på at udvikle og udføre konkrete naturgenopretningsprojekter i det kystnære marine miljø, eksempelvis genetablering af stenrev, udplantning af ålegræs og etablering af muslingebanker, der lokalt forbedrer vandkvaliteten. Hvor det er muligt, vil vi forsøge at indtænke kystbeskyttelse i projekterne.

Vi vil arbejde med at inddrage borgere, foreninger, virksomheder og fonde, og vi vil undersøge mulighederne for at fremme et tværkommunalt samarbejde om marin naturgenopretning i Storebæltsregionen.

Tema: Ressourceforbrug

En stadig stigende velstand i verden betyder, at vi har et stort forbrug af naturressourcer. I Danmark har vi et forbrug, der er væsentligt højere end EU-gennemsnittet og mere end tre gange højere end det anslåede bæredygtige niveau. Derfor skal vi se med mere kritiske øjne på vores eget forbrug, da det har konsekvenser for klimaet, biodiversiteten og vores fremtidige adgang til ressourcer, både herhjemme og i udlandet.

Et bæredygtigt og ansvarligt ressourceforbrug bør forholde sig til behovet. Kan vi undvære at købe nyt eller at nyopføre ved fx at gentænke behovet, genbruge det vi har eller deles om de forhåndenværende ressourcer? Hvis vi skal foretage nyindkøb eller etablere nye anlæg, skal vi sikre, at det gøres bæredygtigt.

Ifølge Circularity Gap Report fra 2023 er Danmark kun fire procent cirkulær. Vi skal derfor blive bedre til at praktisere den cirkulære økonomi. Det vil sige den tankegang, hvor flest mulige materialer recirkuleres frem for at tage nye fra Jordens lager. Og hvor vi anvender råvarer, der er produceret bæredygtigt eller er fornybare ressourcer.

Slagelse Kommune sætter store ressourcer i omløb og har et stort ansvar for omfanget af vores ressourceforbrug, og hvordan vi håndterer ressourcerne ansvarligt, når de først er sat i omløb. I Slagelse Kommune ønsker vi at være et godt eksempel for borgere og virksomheder. Vi vil skabe rammer for mere bæredygtige forbrugsmønstre hos os selv som kommune/virksomhed og hos borgerne. Det vil vi gøre ved at reducere affaldsmængden og tilskynde til genbrug. På samme måde vil vi efterspørge effektive og bæredygtige produktionsmetoder og forsyningskæder hos de leverandører og virksomheder, som vi samarbejder med.

I de fire udvalgte indsatsområder – indkøb, byggeri og anlæg, fødevarer samt affald og genbrug – spiller vi som kommune en afgørende rolle i den cirkulære omstilling og kan samtidig bygge ovenpå de erfaringer, som vi allerede har gjort os.

Slagelse Kommune køber årligt ind for 1,8 mia. kr, og derfor har vores indkøb stor betydning for vores CO₂-aftryk og ressourceforbrug. Som kommune hører vi til kredsen af Danmarks største bygherrer, og derfor arbejder vi også for at reducere klimabelastningen fra det kommunale byggeri ved at reducere materialernes klimaaftryk og mængden af byggeaffald.

På velfærdsområdet og i vores kantiner tilberedes store mængder mad. Vi er nået et stykke i prioriteringen af de økologiske fødevarer. Vi skal fastholde denne udvikling, blive bedre til at prioritere de klimarigtige fødevarer, og vi skal gå foran i at nedbringe madspild.

På affaldsområdet indføres en ny husstandsindsamling i 2024, hvorved den eksisterende ordning udvides med fire nye fraktioner, så der i alt indsamles 10 affaldsfraktioner. Den ensartede sortering skal være med til at understøtte øget og bedre genanvendelse af vores affald og er en del af den nationale klimaplan for en grøn affaldssektor og cirkulær økonomi. Som aktør i affaldshåndteringen er vi som kommune tæt på borgerne og

faciliterer samarbejder med private aktører omkring indsamlingen, ligesom vi med indsatser inden for øget genbrug, reparation og deleøkonomi reducerer forbruget og CO₂-udledningen og derigennem skaber socialøkonomisk værdi.

Indsatsområde: Bæredygtige indkøb

Vi er en ansvarlig indkøber, der handler bæredygtigt

Handling 43: Styrkelse af det bæredygtige indkøb

En ny indkøbspolitik med bæredygtigt fokus blev vedtaget i byrådet i 2021. Samtidig blev Slagelse Kommune medlem af Partnerskab for Offentlige Grønne Indkøb (POGI), og herigennem forpligter vi os på at leve op til en række grønne indkøbsmål. Målene er et værktøj til at stille miljøkrav til indkøb og dermed påvirke markedet og sikre positiv miljøeffekt. Partnerskabet udvikler hvert år nye indkøbsmål og efterser også regelmæssigt de eksisterende mål og opdaterer løbende miljøkravene. Der er pt. indkøbsmål for elleve kategorier, herunder fødevarer, anlæg og byggeri, transport, it- og teleudstyr, rengøring, belysning og tekstiler m.fl.

Køb af standardiserede varer sker oftest gennem SKI-aftaler (Statens og Kommunernes Indkøbsservice). Vores muligheder for at påvirke aftalerne i en mere bæredygtig retning foregår ved at deltage aktivt i arbejdsgrupperne i POGI.

Vi vil de næste år opkvalificere og styrke indkøbsfunktionen til bæredygtige indkøb og lave analyser af, hvordan vi gør vores indkøb mere bæredygtige, samt evaluere og sprede vores resultater.

Gennem opkvalificeringen vil vi blive bedre til at have fokus på hele livscyklussen i produktet eller servicen. Vores beslutninger skal basere sig på betragtninger af de totale omkostninger, i hele varens levetid, frem for indkøbsprisen alene. Derudover vil vi så vidt muligt vurdere produktets eller ydelsens klima- og miljøbelastning set igennem hele dets/dens livscyklus.

Vi vil tilbyde opkvalificering/kompetenceløft til decentrale indkøbere, som bruger e-handelsplatformen mhp. at styrke indkøbernes fokus på bæredygtighed som indkøbsparameter sammen med kvalitet og økonomi.

Indsatsområde: Bæredygtigt byggeri og anlæg

Vi nedbringer CO₂-aftrykket fra vores bygge- og anlægsopgaver

Handling 44: Videreudvikling af bæredygtigt nybyggeri, renovering og nedrivning

Det mest bæredygtige byggeri er det, vi ikke bygger. Når andre muligheder end nybyggeri er udelukket, og vi bygger nyt, skal vi så vidt muligt bygge bæredygtigt. Vi skal fortsat have fokus på at opnå læring og anvende metoder, som giver gevinst i et miljø- og klimamæssigt perspektiv, såvel som socialt og økonomisk. Vi skal påvise en betydelig CO₂-besparelse på både kort og lang sigt ved at styrke brugen af totaløkonomiske beregninger, livscyklusanalyser og konkrete reduktionsmål.

Når vi renoverer bygninger, skal vi planlægge efter at kunne genbruge og genanvende mest muligt inden for matriklen. Vi skal sikre, at der sker læring internt og blandt lokale håndværkere og entreprenører.

I fremtidens byggeri kommer byggematerialerne til at cirkulere. Nedrivninger skal foregå meget mere cirkulært. Vi stiller cirkulære krav til nedrivninger, så samarbejdspartnerne opnår erfaring og kompetencer inden for forretningsmodeller for cirkulære metoder. Når byfornyelsesmidler bevilges til privatpersoner, opstiller vi betingelser om cirkularitet.

I forlængelse af erfaringerne med samarbejdet med Bolig Korsør om nedrivninger af boligblokke udpeger vi et antal projekter for 2024 og 2025, hvor der investeres yderligere i høje cirkulære krav og læring.

Vi vil evaluere og lære af, hvordan vi (og andre kommuner) i dag stiller bæredygtighedskrav i udbuddet af bygge- og anlægsprojekter. Vi vil gennem tværgående netværk fortsætte opkvalificering af organisationen mhp. at blive endnu bedre til at stille bæredygtighedskrav i udbud. Centralt for arbejdet er at fastlægge tydelige bæredygtighedsmål for det enkelte byggeri og anlæg, hvor det er relevant. Dette skal ske i dialog med det politiske niveau.

Vi ønsker, at Slagelse Kommune i fremtidens bæredygtige byggerier og anlægsarbejder også kan samarbejde med kompetente virksomheder i nærområdet. Derfor vil vi fortsætte dialog og samarbejde med det lokale byggeerhverv om bæredygtighed.

Konkret vil vi bl.a.

- tage initiativ til yderligere projekter om cirkulært nybyggeri, idet vi bygger på resultaterne fra projektet Grøn Vækst i Byggeriet, Circular Builders og Green Change Zealand.
- tage initiativ til yderligere projekter om cirkulære nedrivninger, idet vi bygger på resultaterne fra tidligere cirkulære nedrivninger.

- tydeliggøre årsagen og konsekvenserne, når vi beslutter at anvende materialer og processer, der er mindre bæredygtige.
- i forlængelse af Ejendomsstrategi 2022-2025 udarbejde en plan for konkrete grønne reduktionsmål for ejendomsdrift (energi og forbrug), byggeri og renoveringer. Planen skal styrke datagrundlaget for beslutninger om en mere bæredygtig udvikling af området.
- afholde workshops, seminarer eller lignende om fremtidige samarbejder og ønskede kompetencer vedr. bæredygtigt og cirkulært byggeri for de lokale aktører på markedet.

Indsatsområde: Fødevarer

Vi reducerer madspild og øger andelen af økologi og klimavenlig mad i kommunens kantiner og køkkener

Handling 45: Bæredygtige kantiner og køkkener

Vi vil nedbringe CO₂-aftrykket, have mere økologi og minimere ressourceforbruget og madspildet i de køkkener, som leverer forplejning til kommunens administration og ældreområdet.

Slagelse Kommune har tidligere deltaget i et 2-årigt økologisk omlægningsprojekt. Der har i de forgangne år været udskiftning i en del af det personale, der mestrede principperne for økologisk omlægning, med tab af kompetencer og økologiprocenter til følge. Der er i mellemtiden kommet et stærkt fokus på klimavenligt indkøb og madspild, nye plantebaserede kostråd er kommet til, og tilsvarende anbefalinger om mere plantebaseret mad er på vej på ældreområdet.

Vi vil i 2024 gennemføre et kompetenceforløb for medarbejdere i kantiner og køkkener på ældreområdet med det formål at opdatere og udvikle deres viden og kompetencer om økologi, klimavenligt indkøb, madspild, flere plantebaserede fødevarer og fokus på sæson. De deltagende køkkener er Skovvang, Hjemmet ved Noret, Madservice Hashøj, kantinen "Jobcenteret", kantinen "CBP" og Rådhuskantinen. Vi søger støtte til projektet via Fonden for Økologisk Landbrug.

Indsatsområde: Affald og genbrug

Vi producerer mindre affald, sorterer mere og genbruger mere

Handling 46: Videreudvikling af PlusButikken, reparationscafé og genbrugsbyggemarked

AffaldPlus har etableret PlusButikken i Slagelse, hvor der er fokus på at skabe merværdi gennem genanvendelse og upcycling af materialer, der ellers ville blive smidt ud eller sendt til forbrænding, samtidig med at der er etableret tilbud for borgere på kanten af arbejdsmarkedet. Dette er sket i samarbejde med Den socialøkonomiske enhed i kommunens Center for Arbejdsmarked, Rådgivning og Integration.

Fremadrettet vil der være fokus på at videreudvikle PlusButikken, udvikle ideer omkring reparationscaféer og arbejde på at etablere et genbrugsbyggemarked, samtidig med at der arbejdes med at videreudvikle tilbud til borgere på kanten af arbejdsmarkedet i samarbejde med Den socialøkonomiske enhed – alt dette under hensyntagen til de endelige formuleringer i den ventede bekendtgørelse fra Folketinget vedrørende affaldsdirektivet.

Handling 47: Affaldssortering i det offentlige rum

Borgerne har efterspurgt muligheden for affaldssortering i det offentlige rum. Affaldssortering i det offentlige rum bør bygge videre på de nye vaner og den genkendelighed, borgerne opbygger i forbindelse med indfasningen af den nye affaldsordning, der træder i kraft i 2024.

I 2025 laver vi forsøgsordninger med affaldssortering i byrummet, på grønne arealer og ved lokale arrangementer. I ordningerne vil vi gøre vores egne erfaringer og bygge videre på *best practice* fra andre kommunale afprøvninger af affaldssortering i byrummet.

Oversigt: Indsatsområder, handlinger og disponerede ressourcer i handleplanens toårige periode

Tema: Tværgående forankring og udbredelse

Indsatsområde: Tværgående forankring og udbredelse (Disponerede ressourcer: 0,8 mio. kr.)	Projektperiode	Ressourcer disponeret
1. Tværgående forankring	Uden slutdato	Ja
2. grønne regnskaber	Uden slutdato	Ja
3. Bæredygtighed i planlægningen	Uden slutdato	Ja
4. Bæredygtig, lokalt erhvervsliv	Uden slutdato	Nej

Tema: Klima

Indsatsområde: Energi og varmeforsyning (Disponerede ressourcer: 2,0 mio. kr.)	Projektperiode	Ressourcer disponeret
5. Strategisk varme- og energiplan	2024	Ja
6. Grønne landsbyer – fælles energi og varme	2024-2026	Ja
7. Energitjek af private boliger og mindre erhverv (Evt. forlængelse)	2024	Ja
8. Pilotprojekt: Fællestjek – et nyt energitjek (Evt. forlængelse)	2024	Ja
9. Inspirationsarrangementer for borgerne	Uden slutdato	Ja
10. Fremme af solenergiprojekter	Uden slutdato	Nej
11. Udvidelse af Hashøj Biogas	Uden slutdato	Nej
12. Forundersøgelse ift. placering af nye vindmøller	2024	Nej
13. Nationale energiparker	2024-2025	Nej

Indsatsområde: Transport og mobilitet (Disponerede ressourcer: 2,1 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
14. Elbiler i egen drift	2024-2030	Ja
15. Opsætning af offentligt tilgængelige el-ladestandere	2024-2030	Ja
16. Emissionsfrie arbejdsmaskiner – flere små maskiner til fossilfri	Uden slutdato	Nej
17. Grøn transport hos kommunens leverandører	Uden slutdato	Nej
18. Fossilfri kommunale busser og transportydelser	2024-2030	Nej
19. Miljøvenlig færgetrafik	2024-2027	Nej
20. Cykelhandlingsplan	2024	Nej
21. Lån en elcykel	Uden slutdato	Ja
22. Mere samkørsel	Uden slutdato	Ja
23. Bedre sammenhæng mellem individuel og kollektiv transport	Uden slutdato	Ja

Indsatsområde: Landbrug og arealanvendelse (Disponerede ressourcer: 2,9 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
24. Udtagning af lavbundsjorder	Uden slutdato	Ja
25. Nordskoven	2024-2042	Ja
26. Fremme af privat skovrejsning	Uden slutdato	Ja
27. Samarbejdsaftale med VKST	Uden slutdato	Nej
28. Samarbejdsaftale med forskningscentret AU Flakkebjerg	Uden slutdato	Nej
29. Dialogbaserede tilsyn	2024-2025	Nej
30. Energigennemgange i miljøgodkendelser	Uden slutdato	Nej

Tema: Biodiversitet

Indsatsområde: Tværgående indsats (Disponerede ressourcer: 0,05 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
31. Tværgående formidling og inspiration	Uden slutdato	Ja

Indsatsområde: Mere natur i egen drift (Disponerede ressourcer: 2,7 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
32. Mere natur i vejkanterne	Uden slutdato	Ja
33. Mere plads til naturen i byernes grønne områder	Uden slutdato	Ja
34. Ophør med brug af pesticider på kommunens arealer	Uden slutdato	Ja
35. Mere natur i landsbyerne	Uden slutdato	Ja
36. Mere natur i de kommunale skove og flere arealer til natur	Uden slutdato	Ja
37. Mere natur ved de kommunale ejendomme	Uden slutdato	Ja

Indsatsområde: Mere natur i kommunens planlægning (Disponerede ressourcer: 0,05 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
38. Naturen som et aktiv i kommune- og lokalplanlægningen	Uden slutdato	Nej
39. Natur langs nye veje og cykelstianlæg	Uden slutdato	Ja

Indsatsområde: Mere natur i det åbne land (Disponerede ressourcer: 0,6 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
40. Pleje og udvikling af eksisterende natur	Uden slutdato	Ja
41. Ny natur som understøtter grundvands-, klima- og naturinteresser	Uden slutdato	Nej

Indsatsområde: Et bedre havmiljø (Disponerede ressourcer: 0,7 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
42. Det kystnære havmiljø	Uden slutdato	Ja

Tema: Ressourceforbrug

Indsatsområde: Bæredygtige indkøb (Disponerede ressourcer: 1 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
43. Styrkelse af det bæredygtige indkøb	2024-2025	Ja

Indsatsområde: Bæredygtigt byggeri og anlæg (Disponerede ressourcer: 1,3 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
44. Videreudvikling af bæredygtigt nybyggeri, renovering og nedrivning	Uden slutdato	Ja

Indsatsområde: Fødevarer (Disponerede ressourcer: 0,2 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
45. Bæredygtige kantiner og køkkener	2024-2025	Ja

Indsatsområde: Affald og genbrug (Disponerede ressourcer: 0 mio. kr.)	Projekt- periode	Ressourcer disponeret
46. Videreudvikling af PlusButikken, reparationscafé og genbrugsbyggemarked	2024-2025	Nej
47. Affaldssortering i det offentlige rum	2025	Nej

